

BOBCATSSS 2008 – Zadar

A Könyvtár- és Információtudományi Képzések és Kutatások Európai Szervezete (EUCLID) felügyelete alatt szervezett BOBCATSSS-konferenciák történetében az idei januári volt a 16. Témája: „Providing access to information for everyone” – az információhoz való hozzáférés biztosítása mindenkinek. A korábbi évekre visszatekintve a cím egyfajta egyveleg, a szavak külön-külön és együttes jelentésükben is előkerültek már a konferencia korábbi tematikáiban. De az előadások tartalma jól mutatja, mekkorát fordult a világ az elmúlt években, az internet és a webes alkalmazások előtérbe kerülése szinte minden előadásnak szerves része lett; az ezredfordulón még csak elvben megfogalmazott elképzelések és ideák mostanra „kézzel fogható” valósággá váltak. Nem teóriákról, hanem megvalósult projektekről, és működő szolgáltatásokról szólt a konferencia.

Minden korábbi hagyománytól eltérően a négy képzőintézmény (Eszéki Egyetem, Zadari Egyetem, potsdami Alkalmazott Tudományok Egyeteme, valamint a berlini Humboldt Egyetem) diákjai vettek részt a szervezésben, és sajnos, ez rányomta a bélyegét a konferenciára. Nem indokolja semmi, hogy ekkora létszámú szervezőgárda vegyen részt egy konferencia előkészítésében, ez jelen esetben egyetemenként 17-18 főt jelentett, összesen 73-at. Bár a szervezés részleteire nincs rálátásom, de már e hatalmas létszám rendszeres mozgatása az elmúlt másfél év alatt is komoly összegeket emészthetett fel. Ez a kérdés aztán több dologban is visszaütött a szervezőkre, és sajnos, a résztvevőkre is.

Talán joggal érhet az a vád minket, hogy a magyarok mindig a hasukra gondolnak – de ez esetben meg kell említenem, idén ebédre nem futotta. A másik, sokkal fájóbb momentum, hogy a konferenciakötet is a szűkös keret áldozatává vált: nem készül a résztvevőknek „ajándékkötet” (valójában nem ajándék, hiszen eddig a regisztrációs díj egyik ellentételezése volt). A kötet anyaga ugyan szabadon elérhető a világhálón (<http://edoc.hu-berlin.de/conferences/bobcatsss2008>), de a hagyományos könyvformátum csak 22 euró ellenében szerezhető be. Korábban előfordult, hogy CD-n kiadták, ha máshogy nem is.

A szervezők úgy vélhették, jó ötlet azt a megoldást választani, hogy a szokásos konferenciaértékelő kérdőíven megkérdezzük: jó ötletnek tartja-e, hogy a konferenciakötetet profi könyvkiadó szerkeszti? Az ötlet remek, de felesleges: a sok szervező közül két fő összeállíthatta volna az egész könyvet a szervezés részeként, és még szerkesztői gyakorlatnak is hasznos lett volna e munka.

35 előadást hallhattunk, valamint két témamegjelölő feljegyzést (keynote), öt ún. panelbeszélgetés zajlott, valamint nyolc műhelybeszélgetés. Ezekon felül 52 (!) poszterprezentációt tekinthettünk meg. A számok is mutatják, hogy idén sajnálatosan nagyon eltolódtak az arányok. A korábbi konferenciák alkalmával közel kétszer ekkora volt a hagyományos előadások részaránya, és sokkal kevesebb, (10–20) poszter került a hallgatóság elé. Nem sikerült megtudnunk, milyen okból borult fel ennyire a korábbi arány.

A korábbi évekre visszatekintve – bár mindig jelen voltak a szponzorok (gyakran csak az emblémájukkal a konferencia-szövetszacsón) – az nem volt jellemző mindaddig, hogy a szponzorok előadásidőt is kapjanak – nem is keveset, közel nyolc órát – abból az időből, ami korábban a résztvevők számára volt fenntartva. Ez azért is érdekes, mert meglehetősen érdektelenségbe fulladtak az EBSCO, a Blackwell vagy a Thompson előadásai. Gondolom, jobbára azért, mert ezeket az előadásokat a jelenlévők döntő többsége már látta-hallotta otthon, és nem volt különösebben kíváncsi rájuk – nem ezért utazott Zadarba.

Bár ilyenformán a konferencia érdemi része szűkebb volt, mint a sokéves átlag. és előadást is kevesebbet válogattak be a programba, mint korábban (jobbára a workshopok mennyiségi növekedése miatt), de természetesen idén is több hasznos és érdekes előadás hangzott el. A főbb témák terén ugyan felmerült, hogy ezek többsége már egy ideje közkeletű a szakirodalomban, és a témában tájékozottabb kollégám megjegyezte, hogy az előadások során sok újdonságot nem hallott, mégis jó összefoglalásait hallhattuk a kérdéseknek.

A „BOBCAT of the year”-díj átadása immár szerves része a konferenciázáró ceremóniának. Ezt az idén az EUCLID-főtitkári székről leköszönő Ragnar Audunson adta át „virtuálisan” Thomas Daniel Wilson professzornak, aki sajnos, nem tudott megjelenni a konferencián, így Audunson utódja, az eszéki Strossmayer Egyetem tanára, Tatjana Aparac fogja átadni neki az oklevelet a jövő évi konferencián. A főtitkár úgy fogalmazott, ha valaki megérdemli Európában, hogy „Mr. Library and Information Science”-nek nevezzék, akkor Tom Wilson biztosan az az ember. (Az ő nevéhez fűződik az „Information Research” című webalapú szakfolyóirat megindítása és szerkesztése: <http://informationr.net/ir>), Ragnar Audunson hat éven át töltötte be az EUCLID főtitkári tisztét, és nagy öröm látni, hogy a helyét egy, a „keleti blokkból” delegált elnökségi tag veheti át.

Itt szeretném megjegyezni, hogy tekintettel térségünk államainak EU-tagságára – immár közel öt éve – ideje átértékelni a helyzetünket Európában. Ezt a tőlünk nyugatabbra fekvő országok már meg is tették. A EUCLID elnökségi tagjaival beszélgetve kirajzolódott az a kép, hogy a nyugat–kelet felosztást elavultnak gondolják, immár nem úgy tekintenek a korábbi kelet-közép európai országokra, mint a kontinens fejlődő régiójára, hanem mint egyenrangú partnerekre. Ennek fényében született meg a 2009. évi Porto–Tampere közös szervezés gondolata, előrevetítve egy esetleges, tisztán kelet-közép-európai szervezésű szimpózium lehetőségét is.

Áttekintve az előadások kivonatait, leginkább az tűnhet fel, hogy sok esetben a téma egy-egy helyi kutatás vagy helyi kísérleti terv bemutatása volt. Ez mindig nagyon erősen jellemzi a BOBCATSSS-konferenciákat, hiszen az így szerzett tapasztalatok könnyen hasznosíthatóak a résztvevők hazájában is, és sok értékes ötlettel szolgálhatnak: egyetemi–főiskolai kutatásokban vagy térségi–városi felmérésekben egyaránt.

A konferencia nemzetközi hírét igazolja, hogy az afrikai kontinens két országából, a Dél-Afrikai Köztársaságból, valamint Zimbabwéből is érkeztek előadók; előbbi a pretoriai egyetem professzora, Theo Bothma volt, aki előadásában az interneten keresztül zajló kutatási együttműködésekről számolt be; utóbbi pedig Moira Gundu, aki a Fort Hare-i egyetem tanársegéde, és a városban élő fekete női lakosság információhoz jutásának kérdéseit–problémáit mutatta be egy konkrét példán. De hallgathattunk előadást a gyermekirodalom egyesült államokbeli

könyvtári cenzúrázásának elveiről, és a 20 portugáliai könyvtár bevonásával készült felmérésről, amely arra kereste a választ, hogy az ország könyvtáraiban mennyire biztosított az információhoz való szabad hozzáférés lehetősége.

Természetesen elméleti előadások is színesítették a programot, ezek között került sorra a toruni Copernicus Egyetem tanársegéde, Piotr Malak prezentációjára, amely az integrált könyvtári rendszerek egyik legfontosabb elemére (amennyiben egyáltalán rangsorolhatók ezek a modulok), az OPAC-ra, pontosabban annak fejlesztésére helyezte a hangsúlyt. Malak azt a kérdést vetette fel, hogy az OPAC-ok fejlesztése lemaradni látszik az XHTML (Extensible HyperText Markup Language), és a CSS (Cascading Style Sheets) weblap-formátumok korában, pedig ezekre feltétlenül szükség van, hiszen az internetes tartalmak – és így a könyvtári adatbázisok on-line-katalógusai is – mind gyakrabban nemcsak a számítógépek képernyőjén, hanem más eszközökön, mobiltelefonok, PDA-k kijelzőin is megjelennek, ám ezekhez az eszközökhöz optimalizálni kell őket. Ennek fontosságát emelte ki az előadó.

A Katalóniai Könyvtár képviselőjében két hölgy mutatott be egy új témakereső rendszert, amely gyakorlatilag bármely adatbázisban alkalmazható, és az Egyetemes Tizedes Osztályozásra, valamint a tartalomfeltáró deskriptorok súlyozására épül. Azt a két problémát hivatott a rendszer megoldani, hogy az on-line-adatbázisokban sok esetben előfordulnak ún. nulla találatos keresések, valamint ennek az ellentéte, a túlzott mennyiségű találat, vagyis információ-túlcsoordulás. A két könyvtáros-kutató arra az eredményre jutott, hogy sok katalógusban az ETO-számok pusztán topológiai információt hordoznak, és nem kereshetőek, pedig eredetileg éppen a tartalom mind pontosabb feltárása lett volna a fő feladatuk. Az elmélet alapja az, hogy deskriptorok egy adott halmaza összekapcsolható egyes ETO-számokkal. Az eloszlási gyakoriság alapján klaszterek halmazát hozták létre a szerzők, ami nagymértékben megnövelte a találati pontosságot. Ráadásul e klaszterek egy új keresési módszer alapjául is szolgálnak. Jelenleg a rendszert az EBSCO ERIC adatbázisán tesztelik.

Az új technológiák révén fellépő új lehetőségekről is szóltak előadások; kiemelném a szélessávú internet kapcsán hazánkban is terjedő, VoIP-használatában rejlő lehetőségeket (VoIP: Voice Over Internet Protocol). Két írországi előadó, a Cork University College tanára, és PhD-hallgatója, akik a technológiát az információkeresés elméletén és gyakorlatán keresztül alkalmazzák, bevonva az amúgy automatizált folyamatba a valós idejű ember–ember kapcsolattartást is, adott elő erről.

Feltétlenül szót kell ejtenünk a konferencia egyik legmeghatározóbb témájáról, ami most már évről évre visszatérően előkerül: a könyvtári tér hasznosításának újragondolása, és a szolgáltatások szélesítése azzal a céllal, hogy becsalogassuk az olvasókat – és a nem olvasni vágyókat – a könyvtár termeibe. Az előadások sorában több olyan is helyet kapott, amelyek széles nemzetközi összefogás eredményeként születtek meg. Ilyen volt az amerikai–holland–német panelbeszélgetés is, amely a fent említett témát világította meg négy ország képviselőinek tapasztalatai alapján. Négy rövid előadást hallhattunk, amit az egyes helyi jellegzetességek megvitatása határolt el egymástól. Ekkor a közönség is kérdéseket tehetett fel a hallottak kapcsán. Ez az előadásforma – bár újdonság a BOBCATSSS-konferencián – nagyon hatékonyan bizonyult: az esti rendezvényeken kialakuló párbeszéd és sok

esetben a viták dinamizmusát hozta be az előadóterembe, ami hasznos és szerencsés eredmény.

A 2009. évi, sorrendben a 17. BOBCATSSS helyszíne a portugáliai Porto lesz. E város egyeteme és Tampere egyeteme szervezi a konferenciát. Több résztvevőben felmerült, hogy Porto – tekintettel arra, hogy Európa egyik legnyugatibb csücskén helyezkedik el – viszonylag nehezen megközelíthető. Innen nézve valóban úgy tűnhet, hogy Porto roppant messze van, de lássuk be, például egy angol számára nyilván a horvátországi Zadar is elég távolinak látszik. Nem is beszélve a fent említett dél-afrikai résztvevőkről. A földrajzi távolságok, különösen az egységes Európában már könnyen legyőzhetőek. Mivel a BOBCATSSS eredeti célja az volt, hogy híd legyen – kezdetben csak holland és magyar diákok között, majd fokozatosan bővülve egész Európában – meghozta a gyümölcsét: mára több mint 20 országból érkeznek diákok, tanárok minden évben, és osztják meg egymással tapasztalataikat, ismereteiket. Mi ez, ha nem sikertörténet?

Giczi András Béla

BOBCATSSS 2008 – az orvosi szakkönyvtáros szemével

A nyitó ceremóniát követően az első vitaindító előadást a horvát orvosi lap szerkesztője, Ana Marusic professzor tartotta, többek között beszélt az International Committee of Medical Journal Editors (ICMJE), más néven Vancouver csoportról, amely évek óta egységes követelményrendszert igyekszik kialakítani az élet- és orvostudomány területén publikálók, szerkesztők számára. Fontos célt ért el az orvosi lapok szerkesztőinek nemzetközi csoportja, amikor 2004-ben egy horvátországi találkozón bejelentették, hogy az ICMJE-hez tartozó folyóiratok el fognak fogadni egy regisztrációs politikát a klinikai vizsgálati közleményekkel (Clinical Trials) kapcsolatban. Javaslatuk alapján a klinikai vizsgálatokat nemzetközi nyilvántartásba veszik. Évek óta probléma ugyanis, hogy ezeknek a közleménytípusoknak az adatait titkosan kezelik, elhallgatják a rossz eredménnyel zárt kísérleteket. A regisztrálással a legfontosabb adatok elérhetővé válnának orvosok, betegek számára egyaránt. 2007-ben a World Health Organization (WHO) is elismerte a regisztrálás fontosságát, és létrehozott egy webes regisztrációs platformot. Több nyilvántartási rendszer is létezik, de a szakfolyóiratok szerkesztői az ICMJE-, illetve a WHO-előírásoknak megfelelő formát fogadják el. Tehát a klinikai vizsgálat azonnali nyilvántartásba vétele a mindenké számára való hozzáférhetőséget biztosítja, függetlenül a vizsgálat eredményes vagy eredménytelen kimenetelétől. Ana Marusic is reméli az ICMJE tagjaként, hogy ezzel a fontos lépéssel áttekinthetővé válnak a vizsgálati eredmények.

A nap folyamán bemutatták a munkájukat az első napra kijelölt poszter-előadók. Itt újítottak az idei BOBCATSSS konferencia szervezői: a poszterek kiállítói a megszokott prezentálás előtt röviden, egy-két percben vázolták témájuk lényeg-

gét, felkelhették az érdeklődést, és mindezt a nagyterem színpadán. Ezután nyitott a „Poster Session”, ahol a megszokott módon a készítők a poszterük előtt állva választ adtak a kérdésekre, elbeszélgettek az érdeklődőkkel.

A második napon, január 29-én egy panelbeszélgetés keltette fel leginkább az érdeklődést. A téma „Rooms & Spaces”. A ma könyvtárainak lehetőségeiről esett itt szó, elsősorban építészeti, funkcionális szempontból. Egyre különlegesebb épületegyütteseket emelnek a könyvtárak számára, amelyek erősen megosztják a könyvtárlátogatókat. Funkcióját tekintve is sok helyütt változóban van a könyvtár. Például Koppenhágában Laundromat Cafe néven többfunkciós hely működik, amely a könyvtárat, a kávéházat és a mosodát ötvözi.

Egy workshopon mutatkozott be Simon Aristeguieta-Trillos PhD-hallgató és Edwin-Michael Cortez professzor, a Tennessee Egyetemről (The University of Tennessee, School of Information Sciences); *Bibliometrics workshop – Assessing Grants and Publication Productivity and Impact* címmel tartottak előadást. Itt a tudományometriai munka alkalmával már megismert adatbázisokról (ISI Web of Science, Scopus), bibliográfiakészítő szoftverekről és tudományometriai „hálóról” esett szó. Mind a Thomson által szolgáltatott ISI Web of Science, mind az Elsevier Kiadó Scopus adatbázisa multidiszciplináris bibliográfiai adatbázisok, amelyek értéknövelt szolgáltatása az idézettségre keresés. A Web of Science adatbázist Magyarországon az Oktatási és Kulturális Minisztérium Elektronikus Információs szolgáltatása (EISZ) révén használhatják az akadémiai, felsőoktatási intézmények és a könyvtárak, míg a Scopus adatbázisra egyes intézetek fizetnek elő, köztük a Semmelweis Egyetem Központi Könyvtára. Az előadók ennek a két adatbázisnak a lényegét mutatták be, illetve említettek néhány bibliográfiakészítő szoftvert (ProCite, Reference Manager, EndNote), amelyek többek között megkönnyítik irodalomjegyzékek készítését, és megfelelő hivatkozási stílusba rendezik a bibliográfiai tételeket – a folyóiratok szerzői utasításaikban általában kitérnek a formai követelményekre is. A fent említett ICMJE például saját hivatkozási stílust is kidolgozott (az ún. Vancouver stílust). A workshop érdekességét azonban az adatbázisokból nyert adatok alapján felépített „hálózatok” jelentették. Ingyenes, illetve előfizetéses szoftverek (pl. NetDraw) segítségével vizuálisan is megjeleníthető akár egy olyan háló, amelyen látható, ki kit idéz, időben mennyire kellett visszanyúlni a témához stb. Statisztikát is lehet készíteni szoftverek segítségével (pl. SPSS, Bibexcel).

A második napon került sor a Semmelweis Egyetem Központi Könyvtár poszterének bemutatására. A négy magyar orvosi egyetem, illetve kar központi könyvtári honlapját szemlélleti a poszter különböző szempontok szerint, mik az erősségeik, mik a gyengeségeik. Magyarországon a 2000-es évek elejétől – a bolognai folyamat keretében – egyetemi integráció vette kezdetét, amely hatással volt minden szervezeti egységre, így a könyvtárakra – közvetve a honlapok alakulására is. A weboldalak igyekeztek „átmenteni” a szükséges információkat, és folyamatosan próbálnak megfelelni az újfajta kihívásoknak.

Több forrás is alapvető elvnek tekinti, hogy egy honlap szerzősége, pontossága, hitelessége, tárgyilagossága, folyamatossága biztosítva legyen (*lásd a Felhasznált irodalom jegyzékét*).

Mivel a vizsgált honlapok nagy orvosi karok, egyetemek központi könyvtárainak honlapjai, a hitelesség eleve biztosított. Megállapítható, hogy szinte minden

pontban megfelelnek a magas követelményeknek. Kiemelendő az információellátás magas foka. Minden egység biztosítja az egyetemi polgárok számára szükséges információt – az interneten keresztül is.

Néhány részletben azonban még javítható a weboldalak minősége: az interaktivitás napjainkban egyre fontosabb szerephez jut. Ezt mindenképpen fejleszteni kell, ezáltal a szolgáltatások színvonala tovább növekszik.

Az elemzett magyar honlapok példaként tekinthetnek a svéd Karolinska Intézet könyvtári honlapjára. A könyvtári weboldal – akárcsak az egyetem többi egységének weboldala – egységes és pontos képet ad szolgáltatásairól. A webelemzések alapjául szolgáló alapelveknek teljes mértékben megfelel. átlátható minden információ szerzősége, és RSS-en keresztül is megkapja az érdeklődő az aktuális híreket.

A harmadik és egyben befejező napon szintén egy panelbeszélgetés tűnt ki a többi előadás közül: *OpenBOBCATSSS – Enhancing the quality and impact of a conference*. Itt a BOBCATSSS-konferenciák hatásáról, illetve a konferencia „virtuális terének” megteremtéséről, az ebben rejlő lehetőségekről beszélgettek az előadók, könyvtároshallgatók, akik közül többen is veterán BOBCATSSS-konferencialátogatóknak számítanak, így hozzászólásuk különösen értékes volt mindenkire számára.

FELHASZNÁLT IRODALOM

- Aristeguieta-Trillos, S.–Cortez, E. M.: Bibliometrics workshop. Toolkit for assessing grants and publication productivity and impact. Zadar, Horvátország, BOBCATSSS konferencia, 2008. január 29. [elektr. dok.] [2008. 03. 04.] http://web.utk.edu/~saristeg/Site/Bobcatsss2008_files/Bibliometrics%20Workshop%20Presentation.ppt
- Berhidi, A.: „What Essential is Invisible to the Eye?” The Exchange of Information through Homepages of Medical Libraries (poster). BOBCATSSS konferencia. Zadar, Horvátország, 2008. jan. 28–30. [elektr. dok.] [2008. 03. 04.] http://bobcatsss2008.org/programme/attachments/328-AnnaBerhidi_Poster_BOBCATSSS2008.pdf
- Bősze Péter–Palkovits Miklós: Tudományos közlemények írása, szerkesztése és értékelése. Útmutató orvosi közlemények írói, olvasói, értékelői és bírálói számára. Bp., NOK Kiadó, 2006. 172 p.
- Elektronikus Információs szolgáltatás [elektr. dok.] [2008. 03. 04.] <http://eisz.om.hu/>
- Gaus, E. R.–Weech, T.–Boers, R.–Eigenbrodt, O.–Andersen, J.: Rooms & Spaces = Providing access to information for everyone. 16th BOBCATSSS Symposium 2008 Abstracts. Zadar, Croatia, 2008. 102–103. p.
- Jacob, B.–Stöhr, M.–Rasmussen, L. T.: OpenBOBCATSSS. Enhancing the quality and impact of a conference = Providing access to information for everyone. 16th BOBCATSSS Symposium 2008 Abstracts. Zadar, Croatia, 2008. 106–107. p.
- Marusic, A.: Keynote Speech = Providing access to information for everyone. 16th BOBCATSSS Symposium 2008 Abstracts. Zadar, Croatia, 2008. 24–25. p.
- Semmelweis Egyetem Központi Könyvtár. Adatbázisok, adattárak [elektr. dok.] [2008. 03. 04.] <http://www.lib.sote.hu>
- WHO. International Clinical Trials Registry Platform (ICTRP). [elektr. dok.] [2008. 03. 04.] <http://www.who.int/ictcp/en/>

Berhidi Anna

BOBCATSSS 2008 – a felsőoktatási könyvtáros és esélyegyenlőségi referens szemével

Az *információ hozzáférhetőségének biztosítása mindenki számára* című idei konferencián számos, a felsőoktatásban és az esélyegyenlőség megteremtésében egyaránt hasznosítható előadás hangzott el; főleg ezekre az előadásokra, poszterprezentációkra fogok írásomban kitérni. Több érdekes vizsgálat és e témához kapcsolódó kutatások eredményeit osztották meg velünk a különböző országokból érkezett résztvevők, előadók.

Az egyik előadás címe *Are Portuguese school libraries providing access to information for everyone?* (A portugál iskolai könyvtárak mindenki számára hozzáférhetővé teszik az információt?) volt. Az előadó, Ana Novo célja, hogy leírja annak a húsz portugál integrált általános iskolai könyvtárnak mindennapjait, amelyek 2005-ig az iskolakönyvtárak hálózatának (RBE = Rede de Bibliotecas Escolares [Iskolai Könyvtárak Hálózata]) tagjai voltak.

A vizsgálat a húsz iskolakönyvtárban 2006 novembere és 2007 januárja között zajlott. A kutatás eredménye azt mutatta, hogy a fejlődés alapja a könyvtárosok elkötelezettsége és az iskola vezetőségének a támogatása. A jobban felszerelt iskolai könyvtárakban nagyobb az igény az ott dolgozók részéről, hogy feladataikat és szerepkörüket fejlesszék. A regionális oktatási hatóságnak és az iskolakönyvtárak fejlesztéséért felelősöknek azt a javaslatot tették a kutatók, hogy a helyi iskolai könyvtárakat tekintsék úgy, hogy azok az információ-hozzáférés fontos bázisai.

A második előadást *Information access for disabled students* (Információhoz való hozzáférés a fogyatékkal élő tanulóknak), Asta Cypaite, Jurgita Rudzioniene és Justina Serkaniene, a Vilniusi Egyetemi Könyvtár és Informatikatudomány szakán tanítók mutatták be. Előadásuk a felsőoktatás társadalmának egy kis részét képező fogyatékkal élő tanulókra irányult. Fő feladatuknak azt tartották, hogy olyan jogi dokumentumok alapjait dolgozzák ki, amely a fogyatékkal élő emberek információhoz jutásának egyenrangúságát biztosítja. Ez a téma már az Európai Unió és az Európai Vakok Egyesületének (European Blind Union) futó programja. Felméri, milyen szolgáltatásokra van szükségük, és hogyan tehetnék könnyebbé a tanulmányaik idejét. A Vilniusi Egyetemi Könyvtár az első akadémiai könyvtár Litvániában, amely modern technológiát és szoftvert tud nyújtani a fogyatékkal élő tanulóknak.

Hasonlóan érdekes és hasznos workshopnak bizonyult a *LIBREAS. Library Ideas: Experiences of establishing a student-run OA LIS-Journal* (= *Open Access Library and Information Science Journal*) (LIBREAS. Könyvtári ötletek: Egy diákok által vezetett OA LIS folyóirat alapításának tapasztalatai), amelyen Ben

Kaden és Manuela Schulz, a Humboldt Egyetem két munkatársa az OA LIS folyóiratot mutatta be. Az OA LIS olyan folyóirat, mely a diákok által vezetett és kiadott, a kulturális nyitottságon és a szabad hozzáférésű szerkesztésen alapul. Ez a folyóirat lehetőséget teremt a diákoknak, hogy publikálják az iskolai munkáikat és kutatási eredményeiket. A LIBREAS-hoz hasonló projektek kivételes tanulási lehetőséget nyújtanak a résztvevőknek, és ezek a feltörekvő publikációs fórumok már korán megnyitják a lehetőséget a professzionális cikkíráásra.

Az előadásokon és a workshopokon kívül még a poszter-prezentációk is rendkívüli módon előtérbe helyezték az esélyegyenlőséget, az esélyteremtést, amellyel a mai világban mindenképpen foglalkozni kell, ezzel is segítő a fogyatékkal élőket.

Andrea Plavsic, az Eszéki Egyetem Informatikai- és Könyvtártudományi Karának a tanulója. A *right to read: Access to information for children with dyslexia* (Az olvasáshoz való jog: Információ-hozzáférhetőség a diszlexiás gyerekek számára) című poszterén megpróbálta bemutatni, hogy a diszlexiás gyerekek, ha megfelelően foglalkoznak velük, könnyen hozzájuthatnak olyan információkhoz, amelyeket fel tudnak használni tudásuk bővítéséhez. Horvátországban az iskolás gyerekek tíz százaléka diszlexiás, és ezzel a hátránnyal küszködve nem tudnak hatékonyan sem olvasni, sem tanulni. Azonban a magas IQ-szintjükét és tehetségüket nem lehet eléggé felismerni és értékelni. A baj orvoslására egy olyan csoportterápiát találtak ki, ahol számos foglalkozás segít ezeknek az összehangolásában. A Croatian Association for Dyslexia és a National and University Library olyan programot készített a diszlexiás gyerekek számára, amely ezt megoldaná. Az első egy információs szakasz (ismertető füzet, kérdőív, kiállítások), a második a nevelési szakasz (előadások), és a harmadik egy gyakorlati foglalkozás a gyerekek számára. Az ismertető füzeteket a szülőknek adnák az iskolákban és a könyvtárakban, ebben olvashatnának a diszlexiáról és arról, hogyan tudnának segíteni gyermekük tanulásában, fejlődésében, illetve milyen könyvtári szolgáltatásokat vehetnek igénybe ezzel kapcsolatban és milyen irodalom áll rendelkezésükre. A kiállításokat a közkönyvtárakban rendeznék meg, ezek segítenék a gyerekek kapcsolatainak alakítását a külvilággal. A nevelési előadások főleg a szülőkre, tanárookra fókuszálnának. A foglalkozásokon pedig összevonva lenne játék, olvasás, beszélgetés, gyakorlat. Rá kell jönni már az első osztályban, hogy mi a különbség a speciális és a nem-speciális tanulók hibázásai között. Az a cél, hogy a könyvtár (iskolai vagy közkönyvtár) felismerje a segítség módját, kényelmes helyet biztosítson a tanuláshoz, a játékhoz és a szocializáláshoz.

A másik nagyon érdekes posztert, amely a siketnéma gyermekek nevelésével foglalkozott, a *Sign-Language in Library- and Information Science: Sign-Language users (in LIS) access to Information* (Jelnyelv a könyvtár- és informatikatudományban: Jelnyelvhasználók hozzáférése az információhoz) címűt Laurits Thomas Rasmussen, a dán The Royal School of Library and Information Science hallgatója mutatta be. Manapság a hallgatók jelentős részét képezi a hallássérültek csoportja, akik jelnyelvvvel kommunikálnak. Mivel a jelnyelv sok nemzeti karaktert tartalmaz, ezért régióinként igen eltérő. Igazából csak kevés nemzetközi jel van, amit különböző országokban is megértenek.

Mi a célja a jelnyelv használatának a LIS-ben? Az, hogy felkutassuk, szükség van-e, és ha igen, akkor érdemes-e kifejleszteni egy közös nemzetközi jelnyelv-

rendszer, amit a LIS-ben használni lehet, hogy a jelnyelv-használók is könnyen hozzáférhessenek a szükséges információkhoz. Egy egységesített jelnyelv készítése folyamán fontos olyan nyelvtant készíteni, ami logikus és könnyen megtanulható. De vajon fontos-e a LIS ezzel foglalkozó szakterületén ilyen jelnyelvet készíteni és használni? Fontos-e elmélyülni a problémában és megbizonyosodni, hogy a jelnyelv-használók így könnyebben jutnak majd információhoz? Fontos-e egy könyvtárosnak megtanulni egy ilyen nyelvet ezen emberek kiszolgálása miatt? Erről készítették felmérést, amelyet a poszteren mutatnak be (<http://bobcatss2008.org/programme/track/Poster/20.en.html>).

Az e-learning módszer mindenki számára elérhető, és az internet világában egyre jobban hasznosítják ezt a fajta tanulási-tanítási módszert. Ebbe a csoportba a hallgatók egésze (beleértve a fogyatékkal élő tanulókat is) beletartozik. Az *E-learning and first-year LIS (= Library- and Information Science) students: WWW: What is all about? What is the problem? What to do?* (E-learning és az elsőéves könyvtár és informatikai tudomány szakos tanulók: WWW: Miről szól? Mi a probléma? Mit csináljunk?) című poszter-bemutató két előadója Marijana Abe (negyedéves a szlovéniai Bölcsészettudományi Kar könyvtár- és informatikatudomány szakán) és Alenka Sauperl (a szlovéniai Bölcsészettudományi Kar könyvtár- és informatikatudomány szak docense) volt. A szlovéniai egyetem (DLISBoS = Department of Library and Information Science and Book Studies) egy olyan új tanulási modellt hozott létre, amelynek a neve: *blended learning = kevert tanulás*. Összetett szemléletmódok kombinációja a tanuláshoz: virtuális tanulási rendszer, közvetlen kapcsolattartás a professzorokkal. Az e-learning modult a Moodle rendszerben szervezték, amely egy népszerű, nyílt forráskódú környezet, és egyre szélesebb körben használt a világon.

A virtuális tanulási környezetben az egyéni kurzusok szerkezete és szervezése a professzorok felfogásától, hozzáállásától függően változik. Ez nehézséget jelent a hallgatóknak. Úgy gondolják, hogy az e-learninget az összes potenciális használó tudja alkalmazni, de sokuknak problémát okoz a virtuális osztály és az ott elérhető tananyagok használata. Ha az összes kurzusnak egységes struktúrája lenne, akkor a tanulók sokkal hatékonyabban tudnák használni a virtuális osztályokat és anyagukat. Június végén egy e-felmérést töltöttek ki az elsőéves könyvtár-informatikus hallgatókkal, hogy megismerjék a kurzusok szervezésével és a kurzusokhoz kapcsolódó anyagok felhasználásával kapcsolatos problémáikat. Egy e-interjút készítettek is a professzorokkal a kutatók, hogy nekik mi a véleményük a kurzusaik szervezéséről és egy lehetséges egységes rendszerről. Arra az eredményre jutottak, hogy olyan szervezett virtuális tanulási rendszerre van szükség, amelyben a könyvtárak is részt vesznek. Az információk szervezésének legmegfelelőbb formája jelen esetben egy virtuális osztály (Virtual Classroom, VC), amelyet minden professzornak használnia kellene a tanszékükön.

Mit segíthet ebben a könyvtár? Olyan virtuális könyvtárat kell létrehozni, amelyben a következő szolgáltatások találhatóak meg:

- a Cobiss (legjobb szlovéniai katalógus);
- a nemzetközi könyvtári katalógusok;
- a digitális gyűjtemény, ahol a hallgatók számára fontos a karuk és a Nemzeti és Egyetemi Könyvtár (NUL = National and University Library) által kiadott anyagok digitalizálására gondolnak;

- on-line adatbázis, amelybe a könyvtár feltölti és hozzáférhetővé teszi az egyetemen oktatott tárgyakkal kapcsolatos full-text adatbázisokat;
- internetes anyagok: a könyvtár minden, az egyetemen oktatott tárgyhöz internetes linkgyűjteményt szolgáltat;
- virtuális könyvtári szolgáltatások: virtuális tájékoztató pult – itt a használók minden valós információt megkapnak a könyvtári szolgáltatásokról és a könyvtár dokumentumairól;
- felhasználóképzés: talán ez az egyik legfontosabb szolgáltatások egyike a könyvtárban.

A kutatások eredményei hasznosak lehetnek az e-learning rendszerek fejlesztésében, különös tekintettel a használhatóságra, továbbá a bölcsészettudományi kar és más egyetemek hasonló távoktatási rendszereiben (<http://bobcatsss2008.org/programme/attachments/319-posterbobcatsss2008.jpg>)

Természetesen a többi előadás, workshop és poszter-bemutató is rendkívül színvonalas volt. Nagyon örültem, hogy most is foglalkoztak a prezentálók a tanulóknak, diákoknak (legyenek azok általános iskolás, középiskolás vagy felsőoktatási intézményekbe járó hallgatók) azon szegmensével is, akiknek a speciális szükségleteik miatt a könyvtárak használata nehézséget okozhat. Az új kutatások esélyt adnak azon fogyatékkal élők számára is, akik tanulmányaik folyamán mások segítségére szorulnak. A könyvtárak szolgáltatásainak ilyen irányú fejlesztése a teljesebb élethez való lehetőséget és egyenlőbb érvényesülési esélyeket biztosíthatnak számukra.

Somogyvári Katalin